

توفیق الہی

از منظر آیات و روایات

www.ketab.ir

محمد رنجبر حسینی

«عضو هیئت علمی دانشگاه قرآن و حدیث»

سودہ عرب احمدی

سروشنامه	رنجبر حسینی، محمد، ۱۳۵۱-
عنوان و نام پدیدآور	توفیق الهی از منظر آیات و روایات/ محمد رنجبر حسینی، سوده عرب احمدی.
مشخصات نشر	قم: فروغ فردا، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۱۸۱ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۶۹۶۳-۴-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۸۳ ۱۸۶.
موضوع	موفقیت -- جنبه های مذهبی -- اسلام
موضوع	Success -- Religious aspects -- Islam
موضوع	موفقیت -- جنبه های قرآنی
موضوع	Success -- Quranic teaching
شناسه افزوده	عرب احمدی، سوده، ۱۳۶۷-
رده بندی کنگره	BP۲۳۲/۶۵
رده بندی دیویی	۲۹۷/۴۸۵
شماره کتابشناسی ملی	۷۶۷۱۲۵۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیا

توفیق الهی از منظر آیات و روایات

محمد رنجبر حسینی

«عضو هیئت علمی دانشگاه قرآن و حدیث»

سوده عرب احمدی

طراح جلد:	حسن فرزنانگان
صفحه آرا:	حسین افخمیان اردکانی
سال چاپ:	۱۴۰۰
ناشر:	انتشارات فروغ فردا
شمارگان:	۵۰۰ نسخه
قیمت:	۳۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۹۶۳-۴-۷

ایمیل: ranjbarhosseini@gmail.com

کلیه حقوق چاپ و نشر برای مؤلفان محفوظ است.

فهرست مطالب

سخن آغازین ۹

فصل اول

چیستی توفیق الهی

مقدمه ۱۳

الف: معنای لغوی توفیق ۱۴

وفق: ۱۴

توفیق ۱۵

ب: معنای اصطلاحی توفیق: ۱۶

ج: کاربرد قرآنی «توفیق» ۱۷

توفیق از دیدگاه مفسران: ۱۹

د: توفیق در کلام معصومان (علیهم السلام) ۲۴

ه: مترادف ها و متضاد توفیق ۲۷

ایزاع ۲۸

فرق ایزاع با توفیق ۳۰

نصر ۳۱

عون ۳۷

امداد ۳۹

- تفاوت توفیق و امداد: ۴۲
- متضاد توفیق: خذلان ۴۲
- خذلان در قرآن ۴۳
- خذلان در روایات ۴۵

فصل دوم

توفیق الهی (اثبات، مصادیق و گستره)

- الف: اثبات وجود توفیق الهی ۵۱
- قرآن کریم ۵۱
- کلام معصومان ۵۳
- نقش توفیق در زندگی انسان ۶۰
- ب: مصادیق توفیق ۶۴
۱. توفیق هدایت شدن ۶۴
- انواع هدایت توفیقی: ۶۹
- هدایت مضاعف ایمانی ۶۹
- هدایت قلب به سوی آرامش ۷۰
- خارج شدن از گمراهی ۷۳
۲. توفیق طاعت و ترک معصیت ۷۵
۳. توفیق انجام وظایف و حقوق الهی ۷۸
۴. توفیق مجالست با صالحان ۷۸
۵. توفیق توقف در شبهات ۸۰
۶. توفیق کسب مال حلال ۸۰
۷. توفیق شکر، توبه و دعا ۸۱
۸. توفیق مشورت نمودن با فرد عاقل ۸۴

۹. توفیق انجام عمل صالح ۸۵
۱۰. توفیق کسب علم ۸۶
۱۱. توفیق حفظ تجربه ها ۸۷
۱۲. توفیق در انتخاب دوست نیکو ۸۹
- ج: گستره توفیق ۹۱
۱. توفیق الهی در حوزه اندیشه: ۹۲
۲. توفیق الهی در تحصیل فضایل اخلاقی: ۹۵
۳. توفیق الهی در حوزه رفتار ۹۶

فصل سوم

عوامل کسب توفیق الهی

۱. ایمان ۱۰۴
۲. عمل صالح ۱۰۶
۳. تقوا و دین داری ۱۰۸
۴. رابطه تقوا و جلب توفیق الهی ۱۱۳
۵. توکل ۱۱۸
۶. إخلاص ۱۲۳
۷. دعا، تلاش و کوشش ۱۲۷
۸. حسن نیت ۱۳۲
۹. حق گرایی ۱۳۴
۱۰. عمل به قرآن ۱۳۷
۱۱. رفق و مدارا ۱۳۹
- معنای رفق: ۱۳۹

۱۲. صبر ۱۴۱

فصل چهارم

عوامل سلب توفیق الهی

۱. کفر ۱۵۰

۲. اصرار بر گناه ۱۵۳

۳. حب دنیا ۱۵۵

۴. پیروی از هوای نفس ۱۵۷

۵. ضعف نفس ۱۶۰

۶. یاری دشمنان خدا ۱۶۲

نتیجه دوستی با دشمنان خدا ۱۶۳

۷. نیکو شمردن بیج ۱۶۴

۸. خوار کردن حق برادران ۱۶۵

۹. امین گرداندن خیانت کننده ها ۱۶۶

۱۰. طلب مشورت از دشمن ۱۶۶

گفتار پایانی

توفیق و اختیار انسان

رابطه توفیق با اختیار انسان ۱۷۳

فهرست منابع و مآخذ ۱۸۳

منابع فارسی ۱۸۳

منابع عربی ۱۸۶

سخن آغازین

آموزه توفیق الهی یکی از مهمترین آموزه‌های وحیانی است که در قرآن و روایات بدان پرداخته شده است. انسان در هر کاری نیاز به توفیق الهی دارد. در حدیثی امام باقر^{علیه السلام} در تبیین معنای «لا حول و لا قوة الا بالله» می‌فرماید:

«مَعْنَاهُ لَا حَوْلَ لَنَا غَيْرَ مَعْصِيَةِ اللَّهِ إِلَّا بِعَوْنِ اللَّهِ وَلَا قُوَّةَ لَنَا عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ إِلَّا بِتَوْفِيقِ اللَّهِ^۱»

معنای لا حول و لا قوة الا بالله این است که ما قدرت رویگرداندن از معصیت خدا نداریم، مگر به یاری خدا و توانایی بر طاعت خدا نداریم، مگر با توفیق خداوند^{تعالی}.

در دعا‌های پیامبر اکرم^{صلی الله علیه و آله} و امامان معصوم^{علیهم السلام} درخواست توفیق از خداوند، در همه امور زندگی به صورت پُررنگ و برجسته مشاهده

۱. محمّد محمّدی ری شهری، میزان الحکمه، مصحح: حمیدرضا شیخی، چاپ ۱۱،

قم: مؤسسه علمی فرهنگی دارالحدیث سازمان چاپ و نشر، ۱۳۸۹، ج ۱۰،

ص ۵۹۰.

می‌شود، لذا مسلمانان همواره خواستار توفیق از خداوند در امور مادی و معنوی خود بوده‌اند. در نهایت برآیند این درخواست‌ها این شده که آموزه توفیق الهی به عنوان یک فرهنگ دینی، در بین مسلمانان، نهادینه شود.

حال با این سؤالات مواجهیم: توفیق الهی چیست و به چه معناست؟ عوامل و موانع آن چه می‌باشد؟ مصادیق و آثار توفیق الهی در زندگی انسان چه می‌باشد؟ نویسندگان حاضر در کتاب پیش رو سعی کرده‌اند به این سؤالات پاسخ دهند. در این نوشتار پس از واژگان شناسی واژه توفیق و واژه‌های مرتبط، به چیستی شناسی توفیق الهی، عوامل کسب یا سلب توفیق الهی، مصادیق و گستره آن در زندگی انسان و در گفتار مایانی به ارتباط توفیق الهی با اختیار انسان پرداخته شده است. سعی ما بر این بوده، مباحث در این کتاب بر محور آیات و روایات، خصوصاً روایات علوی سامان یابد. از خوانندگان محترمی که با مطالعه و اظهار نظرهای پیشنهادی یا انتقادی ما را در غنا بخشی بیشتری این نوشتار در ویراست‌ها و چاپ‌های بعدی، یاری می‌کنند، کمال تشکر را داریم.

محمد رنجبر حسینی. عضو هیئت علمی دانشگاه قرآن و حدیث

ranjbarhosseini@gmail.com

سوده عرب احمدی - کارشناس ارشد رشته علوم و معارف نهج البلاغه